

Sienas gleznojuma fragmenta restaurācija Helēnes Juliānes guļamkambarī Ungurmuižā

Ungurmuiža ir unikāls 18.gs. Latvijas kultūras un vēstures piemineklis, vienīgā Baroka laika koka ēka Latvijā, kas daudzu gadu gaitā ir soli pa solim kopta un kļuvusi par iecienītu tūristu apskates objektu, tradīcijām bagātu sabiedrisko kultūras pasākumu norises vietu, tāpēc vēlamies it īpaši uzsvērt šīs vietas vēsturisko un arhitektūras nozīmību, atstājot paliekošu un kvalitatīvi veiktu darbu - liecību nākamajām paaudzēm.

Ungurmuižas Kungu mājas restaurēšana un apsaimniekošana vienmēr prasījusi vislielāko uzmanību un naudas līdzekļu ieguldījumu, jo tās mērķtiecīga un profesionāla atjaunošana un kopšana ir vienīgā izdzīvošanas iespēja, saglabājot sabiedrisko pieejamību un muzeja vērtību.

Fragmentāri saglabājusies 18.gadsimta koka apbūves sienu glezniecība. Gleznojumi šobrīd eksponēti dažādā tehniskā stāvoklī – dažviet tikai fragmentāri atsegti no vēlāku laika periodu uzslāņojumiem, t.i., 19.gs. apmetuma kārtas izveides virs apgleznotajiem koka baļķiem un dēļiem, un vēlāk 20.gs. 50-jos gados pārvietotie apgleznotie starpsienų posmi, kas 2000.-2002.gadā demontēti, apgleznotie guļbaļķu elementi

pārvietoti sākotnējās vietās, atkal komplektējot vēsturisko sienu gleznojumu kompozīcijas.

Iepriekšējos gados ar VKKF atbalstu padarīts nozīmīgs restaurācijas darbs “Vecajā istabā”, atklājot tempera tehnikā gleznoto ainavu. Restaurācijas darbus turpinot, iecerēts atklāt gleznojumus blakus telpā - muižas pirmās saimnieces Helēnes Juliānes fon Kampenhauzenas guļamkambarī, kas vēlāk pārtapis Zaļajā viesistabā. Šī ir telpa, kur muižas apmeklētāji dodas vispirms, jo telpā atrodas pamata informācija par muižu. Viesus piesaista zaļā siena, uzdodot daudz jautājumus par restaurācijas procesu. Sienu sedz pārkrāsojuma un noņemtā apmetuma netīrumu slānis, kas liedz saskatīt unikālo gleznojumu.

Restaurācijas darbus veic restauratore, stājglezniecības meistars, monumentālās glezniecības speciālists Natālija Jātniece un restauratore Irbe Grīnberga. Restaurēto sienas gleznojuma daļu atzinīgi novērtējusi restaurācijas ekspertu komisija - Dace Čoldere, Aīda Podziņa, Dzintra Temerova, kā arī Valsts Kultūras mantojuma pārvaldes pārstāvji, un ieteikuši turpināt iesākto darbu.

Šī projekta pamatmērķis ir saglabāt ļoti vērtīgu 18.gadsimta kultūrvēsturisko koka muižas būvniecības piemēru, kam Latvijā nav analoģu, veicinot tā prestižu un kultūrvēsturisko pārmantošanu nākamajām paaudzēm, saglabāt un atjaunot Ungurmuižas kultūrvēsturiskā mantojuma autentisko piemēru, veicot izpēti, konservāciju un restaurāciju, tuvinātu vēsturiskajam izpildījuma oriģinālam, plašai sabiedriskajai pieejamībai parādīt kvalitatīvu mākslas profesionālas restaurācijas darbu kvalitāti, vairo estētisko vērtību unikāli saglabājušās Ungurmuižas, kā īpaša 18.gadsimta kultūras pieminekļa paraugu, pasaules kultūras un vēstures ekspertiem un interesentiem ilglaicīgā laika periodā vairākās paaudzēs.

Projekta īstenošanu plānots veikt laika periodā no 2020.gada 27.oktobra - 2020.gada 30.decembrim, strādājot 2 restauratoriem un ņemot vērā nepieciešamo žūšanas periodu.

Restaurācijas projektā visi paredzētie restaurācijas darbi notiks Ungurmuižā uz vietas. Restaurācija notiks atbilstoši zinātniski vēsturiskās restaurācijas principiem, izmantojot tikai autentiskiem materiāliem atbilstošus materiālus un pielietojot 18. un 19.gs. laikam raksturīgās tehnoloģijas un krāsas, kā arī konsultācijām pieaicinot ekspertu komisiju.

Apgleznotie dēļi ilgu gadu atradušies zem kaļķu javas apmetuma ar skalu pinuma starpliku. Šobrīd apgleznotie dēļi ir atsegti - apmetums un skalu pinums ir noņemti. Atsegtā plakne tikusi nostiprināta. Un šobrīd redzamais stāvoklis ir šāds: vietās, kur bijuši skaliņi, sakrāties biezs netīrumu slānis, bet skaliņu intervālos - bez plāna netīrumu slāņa ir arī ievērojami dažādi krāsas slāņa noburzumi:

- līdz kokam,

- līdz baltam plānam grunts slānim,
- nobertza tikai gleznojuma virskārta (lielākoties gleznots vismaz divos slāņos, atsevišķas detaļas gleznotas kā trešais slānis ar gaismu vietām kā ceturto slāni).

Uztvert gleznojuma kompozīciju apgrūtina netīrumu „rūtojums” no skalu režģa un gleznojuma noburzumi „rūtojuma” lodziņos. Netīrumus pie gleznojuma virsmas stiprāk piesaistījis stiprināšanā izmantotais adhezīvs. Tādējādi viss netīrumu slānis noņemams pa laukumam, vispirms uzmitrinot un pēc tam mehāniski atdalot ar skalpeli. Uzmitrināšana un atdalīšana vienā vietā veicama vairākkārt, līdz laukums ir vienmērīgi attīrīts. Lai atgūtu krāsu toņu dzidrumu, nepieciešams reģenerēt krāsas slāni, to arī dara pakāpeniski.

2020.gads ienesis pārmaiņas, saistībā ar COVID-19 vīrusa izraisītajām sekām, kas krietni samazinās apmeklētāju skaitu, taču nemazina nepieciešamību turpināt ēkas restaurācijas darbus.

Jau iepriekšējā restaurācijas posmā apmeklētājiem bija iespēja vērot restauratorus darba procesā, kas radīja lielu interesi ne tikai par konkrēto gleznojumu, bet palielināja interesi par Ungurmuižas sienu gleznojumiem kopumā. Arī turpmāk plānots, saskaņojot ar restauratoriem, ļaut apmeklētājiem vērot viņu darbu. Apmeklētāju skaits un interese pieaugs, redzot un novērtējot, ka Ungurmuižas unikālā vērtība tiek palielināta ilglaicīgā periodā, veicot pēc iespējas vairāk kvalitatīvus restaurācijas darbus.

Ziemas periodā restaurācija iespējama pateicoties Ungurmuižas apkures projektam, kas realizēts Eiropas Savienības fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” prioritārā virziena “Vides aizsardzības un resursu izmantošanas efektivitāte” 5.5.1. specifiskā atbalsta mērķa “Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus” ietvaros sadarbības projektā “Kultūra, vēsture, arhitektūra Gaujas un laika lokos”.

*Ieva Nevečerova,
Ungurmuižas vadītāja*